

HiST

Høgskolen i Sør-Trøndelag

Per Berntsen

Bygg og Miljø

(Fra Innst.S.nr.227,2004-2005, Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Stortingsmelding 16 2004-2005)

Komiteen viser til at kunnskap om kulturminner og kulturmiljøer er avgjørende både for en god forvaltning og for å kunne formidle historien og gi folk opplevelser. Komiteen støtter derfor Regjeringens vektlegging av å øke forskningsinnsatsen, styrke formidlingen av kulturarven i grunnskolen, utvide utdanningsmulighetene innenfor de tradisjonelle håndverksfagene og utvide registrerings- og overvåkingssystemene.

I forbindelse med de store endringene som har skjedd i den yrkesfaglige opplæringa i seinere år, har flere tradisjonelle håndverksfag stått i fare for å forsvinne fra utdanningstilbudet. Komiteen viser til at det er et stort behov for håndverkere som behersker tidligere tiders håndverksteknikker i forbindelse med restaureringsarbeider. Det må derfor så snart som mulig finnes fram til ordninger som ivaretar denne typen kunnskap, gjerne som spesialiseringer innenfor eksisterende fag eller som påbygning til disse eller tilbud innen voksenopplæring. Også på høgskole- og universitetsnivå er det behov for større vektlegging av rehabilitering og bygningsvern innenfor bygningsrelaterte studier.

Bakgrunn

En rekke «ordninger/kurs/stipendiater» med forskjellige aktører ligger utenfor kompetansegivende institusjoner.

Derfor initiativ fra

- **Nærings- og handelsdepartementet**
- **Kommunal- og regionaldepartementet**
- **Kunnskapsdepartementet**
- **Kulturdepartementet**
- **Miljøverndepartementet**

Den interdepartementale arbeidsgruppen anbefaler:

”Det er derfor behov for nye måter å organisere opplæringen i bygningsvern og restaurering på. Det er bred enighet om at dette organiseres best som et høgskolestudium basert på fagbrev-kompetanse.”

Behov

Det er ca. 500 000 SEFRAK – registrerte objekter i Norge (SEFRAK er et landsdekkende register over eldre bygninger og andre kulturminner i Norge) deriblant 6000 fredete bygninger. Kompetansebehovet er enormt og det er antydnet et utdanningsbehov på 750 stk. pr år i en 20-årsperiode for full dekning og opprustning /Jon Godal/.

HiST utdanning så langt

- 518 studenter EVU, 1-2 årige desentraliserte og regionalt angepasde kurs i håndverk siden 1996
- 16 studenter underveis EVU Oppland
- 21 studenter bachelorgrad 2012
- 25+11 studenter bachelorgrad 2016
- 22 Førstehandssøkende til Bachelorprogrammet i Tradisjonelt Bygghåndverk. 44 totalt

Bachelor Tradisjonelt Bygghåndverk og Teknisk Bygningsvern

- Oppstart høsten 2015
- Opptak av studenter hvert tredje år
- Fokusering på læringsarenaer
- Et år overlapping
- 4 års studie for bachelorgrad i tradisjonelt bygghåndverk eller Teknisk Bygningsvern

Krav til opptak

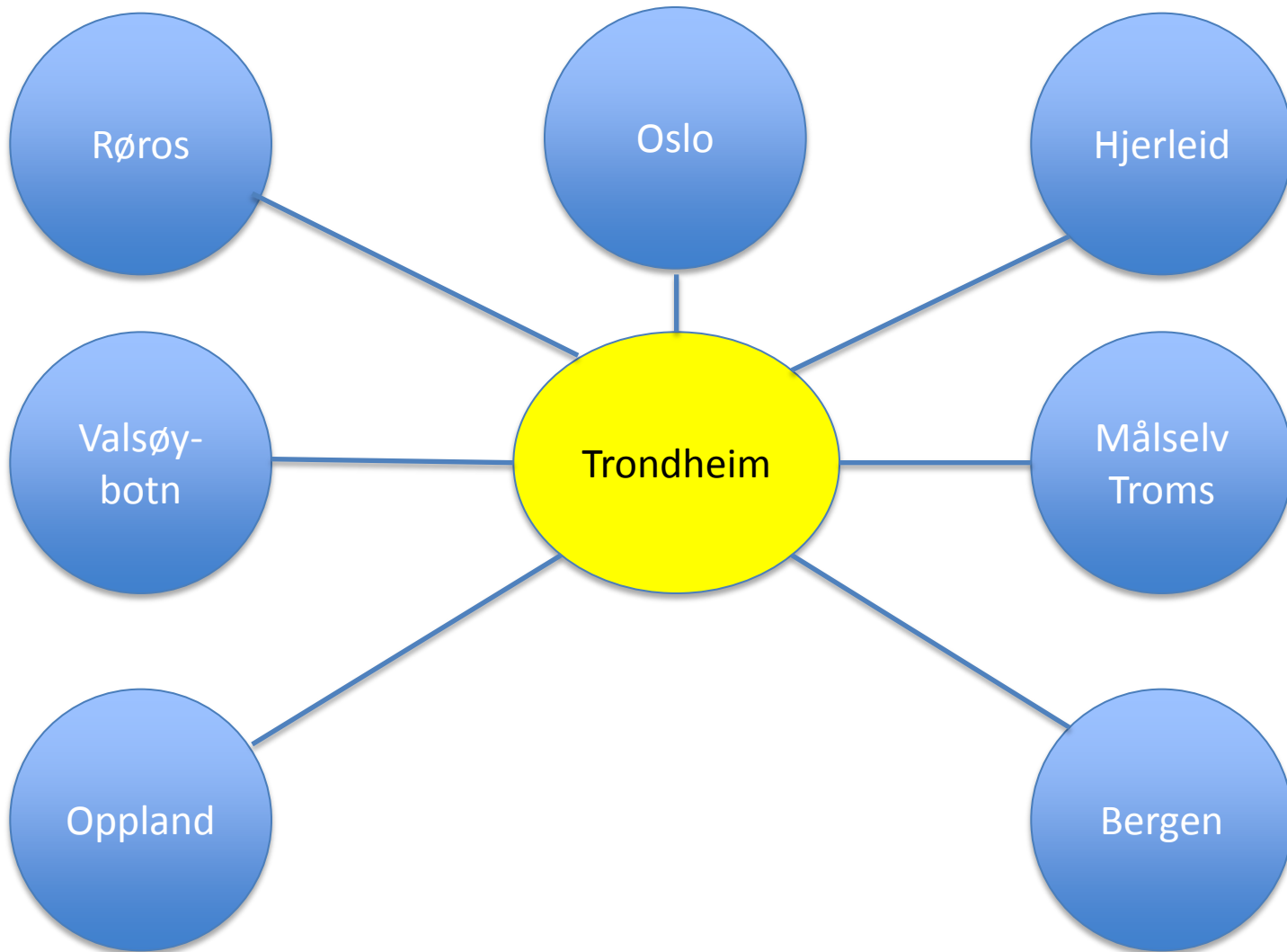
- Søkere må ha generell studiekompetanse
- Alternativt tilkjennes realkompetanse
- Minst 25 år, fem års arbeidslivserfaring hvorav tre år relevant for studiet
- Relevant kompetanse i form av fagbrev eller tilsvarende (tømrer eller snekker)

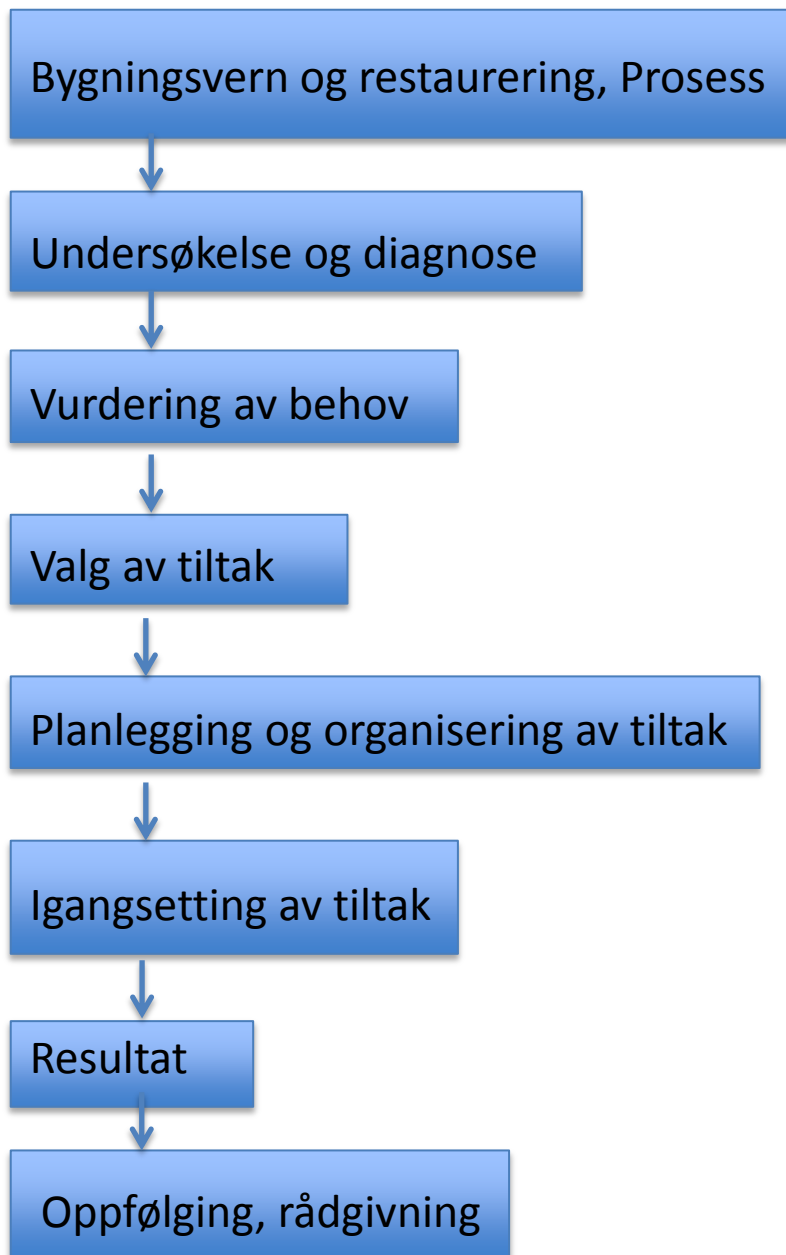

Bachelor Tradisjonelt Bygghåndverk

- fokusering på læring i arbeid
- Korte sentrale kompetansegivende kurs i Trondheim. Sikrer bredde og læringsutbytte i utdannelsen
- knytter sammen læringsarenaene
- skaper nettverk for framtidig faglig samarbeid, erfaringsutveksling og kunnskapsoppbygging
- mulighet nettbasert læring

A decision making process which seeks to "secure the transfer of of maximum significance from past to the future for the benefit of all people everywhere and involves managing change through negotiation with stakeholders and other professionals in the cultural sector" (staniforth 2002)

"the need for research and documentation in every stage of the decision making process"

Bygningsvern

- Opinionsdanning og administrasjon
- **Bygningspleie** (den konkrete, fysiske siden av bygningsvernet)
 - Konservering
 - Restaurering
 - Rehabilitering
 - Reparasjon
 - Vedlikehold
- Verneverdier
- Krav på dokumentasjon
- Lovverk
- Venezia Charteret: Der gjettingen begynner, slutter bygningsvernet

Håndverkerens forhold til kildematerialet

- Være i stand til å ”kommunisere” og formidle håndverkskunnskap
- Utfordringen ligger i hvordan vi tolker kildematerialet
- Viktig å innse at det er vanskelig å være helt objektiv og at man kan legge til noe i prosessen gjennom usikre tolkninger – historieforskning?
- Hva er objektiv observasjon og hva er fortolkning? Hva forteller kildematerialet oss? (om problemløsninger, materialvalg, ressurstilgang, verktøybruk, prosedyrer osv.)
- Problem 1: håndverkere innehar bare delvis objektiv kunnskap. Håndverkeren, som alle andre forskere, leser alltid noe inn- og ut av det han undersøker..
- Problem 2: Når noe dokumenteres eller problematiseres blir ofte objektive beskrivelser og subjektive oppfatninger blandet i et salig virvar.. I etterkant står vi ofte igjen med følgende spørsmål; hva er fakta – hva er tolkninger?

Bachelor i Tradisjonelt Bygghåndverk og Teknisk Bygningsvern

- Bygningshistorie og vernefilosofi
- Håndverkskunnskap
- Frihåndstegning og modellering
- Bygningsdokumentasjon
- Byggeprosess og forvaltning
- Konstruksjonslære
- Spesialfaglig fordypning
- Tverrfaglig ferdighet og kunnskap

Tradisjonshåndverk
en prosess

Uttak av material basert på
forståelse for tradisjon/behov/kvalitet

leder til

Bearbeiding av materialer
ut fra prosess og brukerbehov

leder til

Bearbeiding og sammenfelling
av material basert på tradisjon

leder til

Vurdering/evaluering/utprøving
sammen med brukere

leder til

Etter refleksjon/feedback til
egen tradisjonskunnskap

Tradisjonshåndverk

”skal du lære et manuelt arbeid, der du bruker kroppen, hendene og sansene, må du lære det ved å gjøre det sammen med en som kan det”

Refleksjon, analyse og formidling

Stortingsmelding **På Rett Vei:**

”Opplæringa skal vert meir variert og praksisnær for å treffe alle elevar slik at fleire fullfører utdanningsløpet”

Fordypning doktorgrad:

Fordypninger mastergrad:

- Spesialisering i utøvende håndverksteknikker/tradisjonshåndverk
- Spesialisering i forbindelsen mellom tradisjonshåndverk, bygningsarkeologisk dokumentasjon, antikvariske problemstillinger/bygningshistorie, statikk/mekanikk/fuktproblematikk m.m.

Breddeutdanning bachelorgrad:

Grunnutdanning:

**Stipendiat
utdanning
(Ph.D)**

2-årig master utdanning
Spesialiseringsretningsløp

**3-årig bachelor utdanning
over 4 år (75 % studium)**
Tverrfaglig breddeutdanning med vektlegging av praksis

3-årig v. g. utdanningsløp innen tradisjonshåndverk (+ læretid)
Fokus på håndverksferdighet/ basisferdigheter
Ender opp med svennebrev

Tilbud innen tradisjonshåndverk for barn og unge,
tilsvarende musikkbarnehager, kulturverksteder o.s.v.

**Eksempler på eksisterende/framtidig
utdanningsmuligheter innen
byggningsvern/restaurering, tradisjonshåndverk:**

- NHUs stipendiatordning
- Næminge ordningen
- Andre?

**Eksempler på eksisterende/framtidig
utdanningsmuligheter på
høgskole/universitetsnivå:**

- En framtidig forskningsprogram og masterutdanning i bygningsvern (HiST planlegger å videreutvikle sin bachelorutdanning)
- NTNUs utdanning innen kulturminnevern (forvaltningsorientert)
- Andre aktører:
 - Vestlandet kulturakademi
 - Universitetet i Bergen
 - Raulandsakademiet

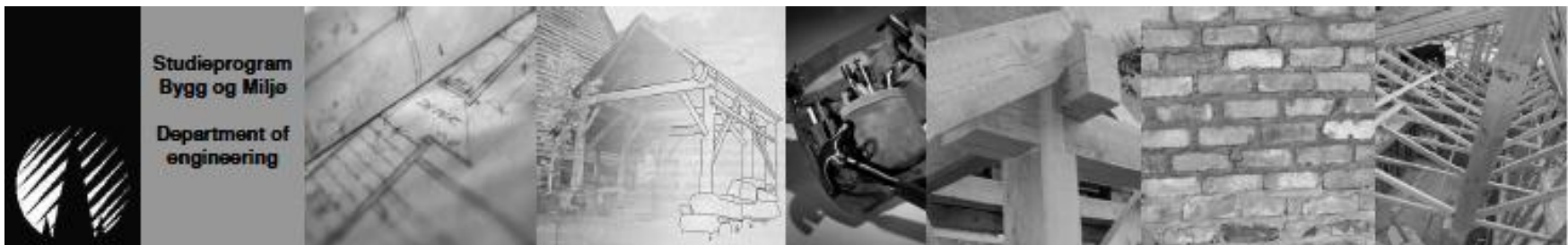
**Eksempler på
eksisterende/framtidig
utdanningsmuligheter på
v.g. skole:**

- Hjerleid

Kurser i bygningsvern

Spesialiseringsmoduler

- Sten, murstein og overflater
- Bygging med naturlig stein, med eller uten leirbruk
- Tre, skogsbruk og beredning av material
- Takteking med never og torv
- Takteking med spon
- Tradisjonelle tømmer konstruksjoner
- Detaljer, dekorative tredetaljer og overflater
- Tradisjonelle malingsfarger
- Vinduer, oppbygging og restaurering
- Dører, oppbygging og restaurering
- Dokumentasjon, skadeanalyse og datering av trebygninger

Studieprogram
Bygg og Miljø

Department of
engineering

Samarbeidspartnere

Institusjoner

- NDR
- NTNU
- NIKU
- NHU
- Riksantikvaren
- Gøteborgs Universitet
- Universitetet i Bergen
- Trøndelag Folkemuseum
- Stiklestad nasjonale kultursenter
- Kystens Arv
- Geitbåtmuseet
- Romsdalsmuseet
- Senter for bygdekultur
- Tromsø Museum
- Mycoteam
- Røros museum
- Ryfylkemuseet
- Bryggen i Bergen
- Maihaugen
- Røros vgs
- OPUS Land, Folkeuniversitetet på på Land og Land museum
- Valle vgs./Blakstad vgs. I Setesdal
- Setesdal museum
- Suldal vgs. i Ryfylke
- Ryfylke museum
- Nord-Trøndelag kyst museum
- Verdal vgs.
- Folkeuniversitetet i Brønnøysund
- Randsfjordmuseet
- Norsk Folkemuseum
- Helgeland Museum

Samarbeidspartnere

Ressurs personer

- Tradisjonbærere i håndverk (uavhengige eller tilhørende institusjoner og museer)
- Uavhengige ressurspersoner og forskere (arkitekter historikere)
- Ekspertter fra fra utdannings- og forskningsinstitusjoner (museer, NIKU-Norsk Institutt for Kulturminneforskning, NTNU)
- Ekspertter fra kulturminne-forvaltning (Riksantikvaren, NIKU, regionale og lokale kulturminneforvaltninger)

Haltdalen Stavkirke

Verktøyspor innvendig haltdalen

Stavkirke

Middelalderloft Stiklestad

Spretteteljing/glepphogging

Pjåling

Profiler

